

**Людмила
АРТЕМОВА**

Наукова співробітниця
Національного
заповідника «Глухів»

У ногу із часом у черевичках на одну ногу

Зберегти матеріальну пам'ятку, продовжити її життя, донести інформацію першоджерела до прийдешніх поколінь – основне завдання музейних експозицій культурних інституцій.

У даній публікації ми розкажемо про цікаву особливість жіночого шкіряного взуття на прикладі рідкісного артефакту, знайденого у похованні під Миколаївською церквою, який наразі зберігається у фондовій колекції Національного заповідника «Глухів».

Миколаївська церква – визначна споруда Гетьманщини, збудована у Глухові на старовинному Радному майдані за часів гетьманування Івана Мазепи.

Жіноче шкіряне взуття. Фонди Національного заповідника «Глухів»

У 2003 році завідувачем науково-дослідного відділу Заповідника Юрієм Коваленком під час дослідження підвальної частини цього храму було виявлено два поховання першої половини – середини XVII ст. У одному з них, під залишками зотлілих дощок та будівельного сміття, знаходилися фрагменти шкіряних жіночих чобітків, які, імовірно, належали представниці заможної української шляхти.

Зазначимо, що добротні шкіряні

чоботи, підшиті коров'ячою, волячою шкірою (вона для підшов була найкращою), вважалися у ті часи неабиякою розкішшю. Чоботи коштували недешево, і купити таке взуття міг далеко не кожен.

Такий чудовий матеріал, як шкіра був відомий людям із давніх-давен. Проте для бідноти і селян головним постачальником сировини для взуття на слов'янських землях був ліс. Саме з кори дерев головню й робили найпростіше взуття – личаки (лапті, ходаки, постולי). Умілець за допомогою простеньких пристосувань – копила і швайки – плів, пере-

Продовження на стор. 2

Продовження. Початок на стор. 1
важно з липової кори, за день п'ять, а то й десять пар личаків. Але у холоди ноги в такому взутті мерзли, у дощ – мокли, та й нетривке воно було. Існував навіть термін: личакова миля, тобто шлях, який можна було подолати в одній парі личаків.

Років триста тому, коли личаки коштували один гріш, чоботи продавали за п'ятдесят, сто, а часом і більше шелягів.

Ми прагнемо, щоб наше взуття було по можливості зручним і гарним. Тендітні, акуратні, недешеві шкіряні

жіночі чобітки із поховання з-під Миколаївського храму у м. Глухові саме такими і є. Окрім одного але – вони пошиті майстром-взуттєвиком... на одну ногу.

Так, до 1800 року чоботарі робили взуття на одну колодку, тобто абсолютно однаковим як на праву, так і на ліву ногу. Тепер, коли будь-яку модель випускають і певного розміру, і певної повноти, взуття на одну ногу для нас є анахронізмом і викликає лише поблажливу усмішку. Проте, шкіряне взуття було схарактеризовано

висловом «по нозі» лише з часом, коли воно у процесі регулярного використання та носіння набувало форми, що відповідала фізіологічним особливостям людської стопи. І ось тоді, уже і на око, щасливі власники шкіряного взуття могли розрізнити: чи це правий, чи лівий чобіт.

То що ж виходить? Іти у ногу із часом представниці привілейованого суспільного стану, власниці взуття, що потрапило до фондів Національного заповідника «Глухів», доводилось у черевичках на одну ногу? Саме так.

**Юрій
МИЦІК**

Доктор історичних
наук, професор
м. Київ

Запорожець з Великих Тернів

Під час роботи з фондами Інституту рукопису Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського (далі – ІР НБУВ) нам до рук потрапили два цікаві документи 1776 р., які стосувалися однієї справи.

31(20) серпня 1776 р. київський магістрат в особі надвірного радника, війта, бурмиистра та райці доповів київському коменданту, генералу і «кавалеру», тобто орденоносцю, Якову Васильовичу (на жаль, його прізвище не вдалося встановити через дефектність рукопису; відомо тільки, що воно закінчується на -ов) про злочин, виявлений напередодні.

29(18) серпня київський городничий Федір Стролевський арештував і доправив до магістрату Антона Недоноска, у якого було фальшиве посвідчення особи. Арештант, допитаний наступного дня, повідомив, що він народився у 1743 р. в містечку Великі Терни Путивльського повіту (нині – смт Недригайлівського району Сумської області) в сім'ї

тамтешнього жителя, українця Йосипа Недоноска. Досягнувши 15-ти років, пішов на Дон і наймитував у різних донських козаків 10 років. Звідти вирушив на Запорозьку Січ, перебував там ще 6 років. Брав участь у російсько-турецькій війні 1768–1774 рр., зокрема в походах на Очаків і Крим, де й був поранений. Цікаво, що він ходив у походи «сам от себя», але, видно, пізніше став козаком Рогівського куреня.

У 1774 р. Антон виклопотав у Коша «пашепоорт для богомолия» і подався до Києва. Там він проживав у Києво-Печерській лаврі, Софійському та Видубицькому монастирях, був послушником, згодом купив коня «с возничым»(!), тобто мав власний екіпаж.

У травні 1776 р., будучи нетверезим, Недоносок загубив «пашепоорт». Прийшовши на Поділ у двір тамтешньої жительки Софії, у котрої раніше працював робітником, він зустрівся з її квартирантом, студентом Києво-Могилянської

академії (клас риторики) Григорієм Якубовським. В розмові Антон поскаржився студенту на свою біду – втрату паспорта. Якубовський заспокоїв товариша, сказавши, що зробить йому новий білет. Через день Антон знову прийшов у помешкання студента. Того не було вдома, але його брат Іван (теж студент?) відкрив скриню і видав козаку фальшивий паспорт, за що отримав для брата 3 карбованці.

На допиті Якубовський визнав свою провину, причому виявилось, що він поставив на паспорті печатку Києво-Могилянської академії. Згідно жалуваних царських грамот, таких злочинців треба було передавати «в приказную избу» для продовження слідства і винесення судового рішення, що й було зроблено. Чим ця справа завершилася – невідомо. Однак, цей епізод є цікавою сторінкою регіональної історії, яка зайвий раз свідчить про її зв'язок з історією Запорозької Січі.

Надія
МІРОШНИЧЕНКОУчена секретарка
Національного
заповідника «Глухів»

Чи цінуєте ви свободу вибору?

Часто роблячи вибір, ми інколи не вагаємося жодної секунди, інколи обмірковуємо свій майбутній вчинок годинами, днями, звертаємося за порадами до близьких, але завжди прагнемо робити це вільно, без стороннього тиску і насилля. Особливої свободи ми воліємо при виборі супутника життя, але часом трапляється, що така особиста справа хвилює оточуючих не менше, ніж нас самих. Може з'явитися безліч непроханих порадишників, які впевнені, що знають краще за нас, з ким наше життя буде щасливим та безтурботним. Напевно, таке зухвале втручання в особисте життя є відгомонам звичаєвого права українського народу. Традиційно батьки мали дати своє благословення на шлюб, без якого подружжя ризикувало залишитися без спадку та ще й зустріти народний осуд. Але траплялися випадки, коли молодята й зовсім були позбавлені права вибору пари для себе – за них це могли робити близькі родичі,

друзі або община, за правилами якої вони жили.

Община «Хрестовоздвиженське православне трудове братство» (1895–1925 рр.) увійшла в історію як зразкова сільськогосподарська комуна, що за багатьма результатами своєї діяльності випереджала час. Її успіх був обумовлений якісною професійною підготовкою (в Братстві функціонувало дві сільськогосподарські школи), чіткою організацією праці та матеріальною підтримкою фундатора общини Миколайовича Неплюєва. Братчики забезпечувалися всіма життєво необхідними благами, і перебування в общині було б зовсім безхмарним, якби не занадто авторитарний режим. Негативним проявом такого життєвого укладу було підпорядкування особистих інтересів колективним, надмірне втручання в приватне життя «неплюєвців» включно з вибором подружжя.

Цікаву замітку про матримоніальні відносини в Трудовому братстві знаходимо в статті «Братская жизнь беспечальная» радянської газети «Вечерний выпуск» 1925 року. «Жениться у братчиков было делом весьма щекотливым и связанным с массой хлопот, с тревожными ожиданиями. Каждый братчик, которого обуяла бы греховная жажда

Сім'я Хрестовоздвиженського трудового братства

брака, должен был наметить себе объект из сестер братства, ни в коем случае не пытаться познакомиться с ней поближе. Да это и было трудно из-за бдительного надзора старшин. Для того, чтобы сделать это легальным путем, он должен был предварительно получить разрешение у блюстительницы братства, известной Марии Николаевны Неплюевой.

Смотря по тому склонялась или не склонялась «блюстительница» к предполагаемому браку, от этого и зависела участь просителя, так как решения «Неплюехи» были окончательными и никакому обжалованию не подлежали. Как на грех, блюстительница весенние и летние месяцы зачастую проживала на модных

Продовження на стор. 4

Марія Миколаївна Уманець

Продовження. Початок на стор. 3
курортах, и соловей братских садов напрасно майскими ночами старался заливчастыми трелями заманить влюбленные парочки. У парочек не было разрешений на встречи. Да если и были бы они, то вся радость встречи была бы отделена присутствием третьего, который должен был обязательно находиться при них. И соловьи с нетерпением ждали блюстительницы из заграницы. А влюбленные «братчики» писали ей слезные письма с просьбой склониться и выслать соответствующий «ордер».

У цій статті відразу помітне глузування, що обумовлене упередженням ставленням радянської влади до релігійної общини. Завданням преси було викрити всі недоліки Братства та представити його читачеві у неприглядному світлі. Проте факт підконтрольного приватного життя у ньому залишається фактом.

Та не лише радянська преса несприятливо висловлювалася з

приводу особистої залежності «неплюєвців». Вихованка Братства Любов Померанцева зберегла тільки добрі спогади про життя в общині, окрім історії нещасного шлюбу, винуватицею якого була Марія Миколаївна Уманець. «Я недавно узнала от воздвиженцев, что М. Н. влияла на выбор молодыми людьми себе невест. Один такой случай оказался впоследствии трагическим. Одарченко Маруся, будучи молодой девушкой, полюбила Джуринского. Мария Николаевна, узнав об этом, сказала Джуринскому, чтобы он женился на ней. Я присутствовала при разговоре Джуринского с моим отцом. Джуринский прибежал к папе советоваться, но я тогда не знала, что это было после его разговора с М. Н. Отец, зная их обеих очень хорошо как бывших своих учеников, сказал Джуринскому, что он, умный, горячий, развитой молодой человек, быстро разочаруется в Марии. Но Джуринский не посмел послушаться Марию Николаевну.

Впоследствии он встретил женщину, которую полюбил горячо. Это была настоящая любовь. Эта женщина, любя беззаветно горячо Джуринского, развелась с мужем. Но Джуринский не мог оставить Марусю и детей. И все были глубоко несчастны. Об этом в 1941 г. мне рассказала дочь этой женщины, которая к тому времени была уже женой генерала. До этого чина дослужился бывший ученик Воздвиженской сельскохозяйственной школы».

В цивілізованому світі насильницькі шлюби вважаються незаконними і є формою обмеження прав і свобод людини (хоча деякі країни й досі практикують такі союзи). Проблема толерантності, тобто терпимості до людей іншої раси, віросповідання, способу життя, поведінки, думок і почуттів є дуже гострою для сучасного суспільства. Кожен із нас прагне особистої свободи, кроком до отримання якої є саме прояв толерантності, завдяки якій ми дозволяємо одне одному бути щасливими.

**Юрій
КОВАЛЕНКО**

**Завідувач
науково-дослідного
відділу Національного
заповідника «Глухів»**

Мова піде про маловідомий факт відзначення вищими нагородами Німеччини – орденами «Залізного хреста» – радянських льотчиків-випробувачів, серед яких був наш земляк, Герой Радянського Союзу Степан Супрун. Такі факти, звичайно, були досить незручними для совєтської історіографії, а тому широко не афішувалися.

Наприкінці 1940 – напочатку 1941 року, після підписання радянсько-німецького договору про співпрацю, група німецьких льотчиків понад три місяці провела у Радянському Союзі, вивчаючи бойові особливості деяких моделей радянських винищувачів. З відповідним візитом до Німеччини відправили

Хрести і зірки

кілька радянських льотчиків, серед яких був і підполковник Степан Супрун. До Берліна вони прибули 14 червня 1941 р. За кілька днів випробувальних польотів радянські аси, більшість з яких вже мала досвід бойових дій в Іспанії, Китаї, на Фінському фронті, взяли участь у випробуваннях різних типів літаків, зокрема нового експериментального винищувача «Хейнкель-100». Присутніх на аеродромі експертів особливо вразили фігури вищого пілотажу, виконані льотчиками І. Федоровим і С. Супруном. За польотами спостерігав сам А. Гітлер. Захоплений побаченням, він на прощальному бенкеті, влаштованому 17 червня 1941 р., особисто вручив залізні хрести Івану Федорову та Степану Супруну. Про цей випадок Федоров розповів у своєму інтерв'ю, записаному у 80-х

**Герой Радянського Союзу,
підполковник С. Супрун (1941 р.)**
роках минулого століття.

Степан Павлович Супрун народився 20 липня (2 серпня) 1907 р. у с. Річки Сумського повіту тоді ще Харківської губернії. У 1913 р. разом з батьками виїхав до Канади. До СРСР сім'я повернулася у 1924-му. З 1929 р. Степан знаходився у лавах Червоної армії, у 1930 р. закінчив школу молодших авіаційних спеціалістів, у 1931-му – школу льотчиків. З 1933 р. Степан Супрун – льотчик-випробувач НВІ ВПС РСЧА*. За особливі заслуги у випробуваннях нових моделей військових літаків старший лейтенант С.П. Супрун був нагороджений орденом Леніна, а у 1940 р., за участь у бойових діях на території КНР, удостоєний звання Героя Радянського Союзу.

Початок війни застав С. Супруна на відпочинку у Сочі, звідки він негайно виїхав до Москви. Ще по дорозі у Степана Павловича виникла думка про створення авіаційних полків з льотчиків-випробувачів. Домігшись дозволу Сталіна, він відразу ж розпочав формування цих підрозділів і вже 30 червня 1941 р. на чолі 401-го винищувального авіаполку спеціального призначення прибув на фронт на польовий аеродром неподалік м. Бобруйська (Білорусь).

Проводив С.П. Супрун усього 4 дні. За цей час його полк знищив 12 німецьких літаків, 4 з яких збив особисто командир. 4 липня у бою з шестіркою німецьких літаків

С. Супрун під час випробувальних польотів у Німеччині (1941 р.)

С. Супрун був тяжко поранений, але йому все ж таки вдалося посадити палаючу машину на полі біля лісу. Після посадки літак миттєво спалахнув і вибухнув... Льотчику врятуватись не вдалося. За однією з версій літак підполковника Супруна був підбитий німецьким льотчиком Гейнцем Бером, який пізніше став одним із найрезультативніших авіаційних асів Другої світової війни (близько 1000 бойових вильотів, 220 збитих літаків). 22 липня 1941 р. С.П. Супруну було присвоєно звання двічі Героя Радянського Союзу посмертно. Фактично він став першим, хто отримав це звання за часи Другої світової війни.

Оскільки територія, де впав літак, швидко була захоплена німцями, історія загибелі С. Супруна довго залишалась нез'ясованою. Тільки у 1960 р., завдяки довгим пошукам його брата, полковника Федора Супруна, вдалося знайти місцевих жителів – очевидців повітряного бою. Вони і показали місце, де поховали льотчика. Серед уламків літака МіГ-3 (саме на такому літаку воював С. Супрун) були знайдені останки пілота. Перепоховано прах героя на Новодівичому кладовищі у Москві.

Пишучи цю статтю, ми ні в якому разі не переслідували мету своєрідної гонки за «смаженими» фактами. Просто у черговий раз спало на думку, скільки ще невідомих фактів із життя видатних людей, а почасти і цілого пласту спеціально викреслених доль, ми ще будемо відкривати для себе.

Совецька історіографія зі всієї нашої історії зробила такий собі вихолощений варіант «білого і чорного». Все, що було невідгідне з ідеологічних міркувань, просто викреслили. Так ми й отримали спеціально «демонізовані» фігури антигероїв та нереально ідеальні біографії «легендарних» героїв, на яких виховали цілі покоління...

*НВІ ВПС РСЧА – Науково-випробувальний інститут Військово-повітряних сил Робітничо-селянської Червоної армії.

Льотчик-випробувач НВІ ВПС РСЧА майор С. Супрун (у шоломі в центрі) серед товаришів

**Олександр
МІРОШНИЧЕНКО**

Науковий співробітник
Національного
заповідника «Глухів»

Глухівський історичний архів у 1938 р.

Історія Глухівського історичного архіву до сьогоднішнього дня не дає спокою дослідникам. Важко повірити у трагедію сховища, що стала з ним на початку вересня 1941 р. Місцевий краєзнавець Ігор Іванович Сбитний так згадує про ці події: «Напередодні німецької окупації Глухова до приміщення архіву вкотили бочку з пальним та підпалили, зачинивши двері. Коли впав дах, попів від спалених документів піднявся вгору і декілька днів засипав місто».

Кожний нововиявлений документ з історії глухівського архіву є цінним джерелом інформації. Так, наш колега, Віктор Моренєць, працюючи в Центральному державному архіві вищих органів влади, виявив «Звіти про роботу архівних установ Чернігівської області за 1938 р.» (ф. 14, оп. 1, спр. 1813). На особливу увагу заслуговує «Доклад о работе Глуховского государственного архива за 1938 год». Перед нами постає буденна робота архіваріусів, їх соціалістичні зобов'язання, наукова та господарська діяльність установи.

Подіємо текст документа мовою оригіналу.

I. Организационная часть.

В основу работы взят план работы Госистархива на 1938 год и отдельные задания ЦАУ и ОАУ по подготовке к новому учету архивного материала.

За внедрение стахановских методов работы, рационализацию производства и поднятие трудовой дисциплины мы боролись за отчетный год.

II. Вместо 12 по плану, одно совещание не состоялось в период отпускной кампании.

Производственные совещания еще имели целью поднять технический уровень знаний работников по архивному делу.

На производственных совещаниях обсуждено вопросов производственного характера – 12. Заслушивались информации по выполнению производственных заданий за каждый месяц, обговаривались и давались персональные задания архивно-техническим работникам, исходя из годового плана работы, знакомились и изучались правила инструкции ЦАУ и ОАУ по вопросу нового учета архивного материала.

Выработали норму работы на объект, который не предусмотрен по нормам ЦАУ, а именно носка архматериала и укладка его в стеллажах после обработки и вноска для обработки ввиду того, что рабочая комната на втором этаже от центрального архивохранилища. После хронометража принято 400 вязок на рабочий день.

Для поднятия политического уровня работников проводились политзанятия, коих проведено 7.

На политзанятиях мы отметили и изучили такие революционные даты и исторические события:

1. О заседании I сессии Верховного Совета СССР.

2. О раскрытии славными советскими чекистами НКВД во главе тов. Ежова подлой банды «правотроцкистский блок».

3. Письмо тов. Иванова и ответ Иосифа Виссарионовича Сталина.

4. Приговор Военной Коллегии Верховного Суда по делу над сворой бандитов «правотроцкистского блока» и обвинительную речь Верховного Прокурора тов. Вышинского.

5. О международной обстановке в связи с событиями в Чехословакии.

6. О IV годовщине подлого убийства троцкистско-бухаринскими лакеями фашизма соратника тов. Сталина, борца за коммунизм – Сергея Мироновича Кирова.

Особенно резких фактов нарушения трудовой дисциплины у нас не было и особенно она поднялась и поднимается в связи с изданием

постановления Совнаркома Союза ССР «Об введениях трудовых книжек», указа Президиума Верховного Совета СССР «Об установлении высшей степени отличия «Звания героя социалистического труда», постановления Совнаркома СССР ЦК ВКП/б/ и ЦКПС «О мероприятиях по упорядочению трудовой дисциплины, улучшению практики государственного социального страхования и борьбе с злоупотреблениями в этом деле». Указанные постановления правительства мы глубоко изучили и наш коллектив горячо приветствует постановления, которые кладут конец дезорганизации производства со стороны летунов, рвачей и симулянтов, и труд действительно в нашей стране есть «Дело чести, славы, доблести и героизма».

«Честный труд на благо социалистической родины еще более укрепит обороноспособность нашей страны, еще лучше сделает жизнь в нашей стране зажиточной и культурной», – высказывается наш маленький коллектив.

Соревнуемся мы с Конотопским Государственным Историческим архивом. Результаты соревнования за год прилагаются ниже.

II. Кадры и переподготовка кадров.

На 1 января 1939 года Государственный Архив кадрами по штатным единицам 1938 года укомплектован полностью:

1. Директор – 1.

2. Научный сотрудник – 4.

3. Старший арх. технический работник – 1.

4. Младший арх. технический работник – 2.

5. Временных архивно-технических работников было 2 в течение двух с половиной месяцев.

Изменения в штате произошли такие: с II/IX ушел с работы научный сотрудник Прокопенко и с 2/IX на эту должность зачислен Шпаченко Я.И.

Кружок архтехминимума не работал. Директива ЦАУ и ОАУ от 28/VIII-38 года № 735 об организации при Государственном Историческом Архиве с I/IX-38 года кружка для изучения и подготовки к сдаче испытаний по техминимуму не могла быть осуществлена, потому что руководителем кружка утвержден был научный сотрудник тов. Прокопенко, который с 2/IX оставил работу. Возлагать эту работу на нового работника, только что поступившего на должность научного сотрудника, было нецелесообразно до ознакомления с его компетенцией в архивном деле или подготовки через областные или центральные курсы.

Вопросом повышения квалификации работников мы занимались таким порядком: каждого архивотехнического работника снабжали для самостоятельного изучения всеми имеющимися у нас правилами и инструкциями по новому учету архивного материала, по всем видам работы. Контроль и проверка усвоения техминимума осуществлялись на практической работе.

С открытием заочного отделения при Московском Архивно-историческом Институте подали свои документы о вступлении в таковой директор тов. Костелова и научный сотрудник тов. Шпаченко.

III. Реализация бюджета 1938 года.

Ассигновано на ремонт помещения 6900 рубл., сметой же ремонта предусмотрено такового на 21397 рубл.

Дальше держать архивные материалы под открытым небом и дождем, а это было, когда от течи после дождя укрывали архивматериалы брезентом, было

Директор Глухівського історичного архіву К.М. Костелова

бы преступлением. Поэтому деньги на упорядочение архива частично использованы на ремонт, а также часть денег по ст. 3.10.13 также израсходованы на последний.

IV. Состояние и ремонт помещений.

Архивных помещений имеем два.

I-е – бывшая еврейская синагога – каменное здание, светлое, пригодное вполне для архивохранилища. Дефект тот, что полы деревянные, могут не выдержать архивного материала, расположенного в двухэтажных стеллажах. При перестройке и надстройке 1000 погонных метров стеллажей – 3 и 4 этажи – необходимо пол цементный. Перестройку и надстройку в этом году не могли осуществить за отсутствием средств. Эта работа предусмотрена планом и бюджетом на 1939 год и может быть осуществлена, как и постройка цементного пола, при ассигновании

Довесніе приміщення архіву у єврейській синагозі

кредитов на 1939 год.

2-е – флигель во дворе – деревянный, к архивохранилищу непригодный.

Размер архивохранилища: 1. Объем – 3546 м³. 2. Площадь – 355,028 м². 3. Протяженность стеллажей – 1065,2 погонных метров. Загруженность стеллажей – 78%.

Противопожарными мероприятиями обеспечены примитивными – двумя бочками и 9 огнетушителями.

Пополнить противопожарным инвентарем, провести водопровод, установить громоотвод не могли за отсутствием средств.

Ремонт произведен следующий:

1. Пересовершенствовано крышу здания, частично достроена палуба и покрыта железом.

2. Окрашена суриком на растительном масле крыша на двух зданиях.

3. Побелено два здания внутри и снаружи.

4. Капитально отремонтированы две рабочих комнаты и кабинет: побелены с наводкой панелей и штрихов, окрашены полы, окна и двери.

5. Оббиты железом двери главного входа.

6. Частично оцементировано крыльцо, окрашен пол в коридоре.

7. Сделаны новые ворота и забор по фасаду.

8. Отремонтированы дымоходы и водосточные трубы.

9. Приведен в порядок двор.

Всего на ремонт израсходовано 11936 рублей.

Продовження на стор. 8

№ ст.	Название ст.	Ассигновано	Использовано	Примечание
1	Зарплата начисления	18080 879	18080 879	
2	Адм. хозрасходы	16675	19151	
3	Командировочные	1600	876	По ст. 2 израсходовано на упорядочение архива
10	Приобретение и ремонт инвентаря	1200	476	4307 ремонт 11936 руб.
13	Подготовка кадров	1028		Хозрасходы – 2284 руб.
Итого:		39462	39462	

Продовження. Початок на стор. 7
V. Подготовка архивных материалов к новому учету.

Первым заданием к новому учету была систематизация архивного материала, приведение в порядок описей как наибольшего количества описания архивного материала, не описанного по новым формам, чем и занимался все время технический аппарат. Списано архматериала за 1938 год 122295 единиц хранения, что составляет 300% к годовому заданию 60 тысяч архивных единиц.

Вторым заданием мы определяли все названия фондов и даты этих названий.

И третьим заданием – выявление дат первоначального приема фонда в данный государственный архив. В цифровых данных имеем:

1. Определено все названия данного фонда с крайними датами, кои меняли свои названия 12 фондов.

2. Установлено фонды и крайние даты, кои в процессе существования не меняли свои названия – 788 фондов.

3. Установлено даты первоначального приема фондов в данный госархив по 750 фондам.

Вопросом оформления дел фондов мы практически не занимались. Выделение документов и вкладки в дела фондов невозможно осуществить, так как расшивать документы нецелесообразно, они общие для нескольких фондов, например, книга актов приема архивных материалов, приемно-сдаточной описи, отборочные списки на макулатуру, общие на несколько фондов. Снимать же копии документов, касающихся данных фондов при наличии небольшого штата, занятого описанием материала, технически невозможно. К тому

же как практически приступать к оформлению дел фондов у нас нет достаточной установки от ФАУ, кроме статей порядка обмена опытом этой работы в журнале «Архивное дело» за 1938 год № 2–46 в неофициальном отделе.

VI. Пояснение к отчетной форме № 8.

1. Архивные фонды: всего архивных фондов на I/I–39 года – 1087 общим количеством 225999 единиц хранения. Описано материала по новым фондам за 1937 год – 36356 единиц хранения, за 1938 год – 122295, всего описано 158651 единица хранения, что составляет 768 фондов.

На I/I–39 года остается неописанным по новым фондам 6734 единицы хранения или же 219 фондов, совершенно неописанных материалов нет.

В IV квартале по железной дороге в порядке концентрации от Новгород-Северского райархива поступило 4602 единицы хранения, которые приемом не оформлены, так как неверно упорядочены. Но в число концентрации внесено таким образом 23395 единиц хранения, что составляет 97% к годовому заданию.

VII. Архивно-справочная библиотека.

Архивно-справочная библиотека не упорядочена за отсутствием средств на оборудование комнаты на ее размещение.

VIII. Пояснение к отчетности форма № 2 – архивно-техническая работа.

Основной вид работы – это инвентарное описание архивных материалов – затрачено фактически рабочих дней 785.

Произведено ж работы, исходя из существующих норм, на которую нужно затратить 941 рабочий день, что составляет 120% и говорит о

том, что производительность за год возросла на 20%.

IX. Пояснение к отчетности форма № 3 – научная и агитационно-массовая работа.

Составлено 17 тематических карточек по истории гражданской войны. План не выполнен и поясняется отсутствием характерного на эту тему материала. Подготовлена тов. Прокопенко к печатанию одна статья «Глухов в прошлом и настоящем» и передана редакции «Коллективист Глуховщины» в начале сентября месяца, а последним передано для просмотра в то время культпропу РПК.

Статья «Народное образование на Глуховщине раньше и теперь» помещена в «Коммунисте».

Пожелания.

Еще одно пожелание к тем, которые мы высказывали в своем отчете о работе на I/XII–38 года – это ввести при ГИА штатную должность инспектора, тогда при инструктаже и помощи райархивы своей территории лучше заработают, усилят контроль над архивами действующих учреждений, которых архивные дела в хаотическом состоянии и давно должны быть сданы райархивам. Это даст планомерное поступление архивного материала из действующих учреждений в райархивы, а последние своевременно и упорядоченными будут сдавать их вышестоящим архивам.

Добиться перед окрфинотделом средств на содержание ГИА по проекту бюджета, посланному вам на 1939 год.

Приложение: форма № 2, 2-а, 3 и о результатах социалистического соревнования.

Директор Глуховского ГИА / Костелова / (подпись)

9/I-1939 года Научный сотрудник (подпись).

Газета «Соборний майдан»

Засновник — Національний заповідник «Глухів»

Свідоцтво про реєстрацію № СМ 390 від 06.02.2004 р.

Адреса редакції: м.Глухів Сумської обл., вул.Шевченка, 30, тел. 2-35-57, e-mail: dikz@ukr.net

Номер підготовлено до друку у науково-дослідному відділі заповідника

Верстка Віктора ІСАЄВА

Газета надрукована у АТ «Шосткинська міська друкарня»

м.Шостка, вул. Свободи, 69

Підписано до друку 06.07.2020 р.

Тираж — 500 примірників. Замовлення № 395.

Редакція газети «Соборний майдан» запрошує до творчого співробітництва науковців, краєзнавців, любителів старовини

Електронна версія на сайті <http://nz-hlukhiv.com.ua/>

Редакційна колегія

Світлана ЖУКОВА

Юрій КОВАЛЕНКО

Людмила АРТЕМОВА

Олександр МІРОШНИЧЕНКО

Віктор ІСАЄВ

РОЗПОВСЮДЖУЄТЬСЯ БЕЗКОШТОВНО